

« ____ » березня 2026 року

ОБҐРУНТУВАННЯ
до питання про прийняття постанови НКРЕКП «Про затвердження Змін до
Вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому
енергетичному ринку»

Відповідно до положень пункту 9¹ частини першої статті 17 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (далі – Закон про НКРЕКП), пункту 10¹ частини третьої статті 6 Закону України «Про ринок електричної енергії», а також пункту 21¹ частини третьої статті 4 Закону України «Про ринок природного газу», до повноважень НКРЕКП, зокрема, належить визначення вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку відповідно до вимог нормативно-правових актів Енергетичного Співтовариства та рекомендацій Агентства з питань співробітництва енергетичних регуляторів.

На виконання вимог Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках» НКРЕКП постановою від 27 березня 2024 року № 614 затвердила Вимоги щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку (далі – Вимоги щодо доброчесності).

Вимоги щодо доброчесності, зокрема, визначають практики, що є маніпулюванням чи спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку, сигнали, що можуть вказувати на підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку, а також врегульовують питання щодо вимог до систем спостереження за ринковою поведінкою та господарсько-торговельними операціями учасників оптового енергетичного ринку з оптовими енергетичними продуктами, що здійснюється особами, які професійно організовують операції з оптовими енергетичними продуктами.

З метою забезпечення справедливого та прозорого функціонування оптового енергетичного ринку на конкурентних засадах, а також зменшення ризику маніпулювання ринком учасниками оптового енергетичного ринку, Департамент розслідувань зловживань на оптових енергетичних ринках та моніторингу звітності підготував проєкт рішення, що має ознаки регуляторного акта, – постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, «Про затвердження Змін до Вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку» (далі – Проєкт постанови).

На засіданні НКРЕКП, що проводилося у формі відкритого слухання 18 листопада 2025 року, Регулятор схвалив Проєкт постанови, яким, зокрема, передбачається:

ведення нової практики, яка може бути маніпулюванням чи спробою маніпулювання на оптовому енергетичному ринку шляхом створення оманливих сигналів для попиту та/або для пропозиції, або щодо цін на оптовому енергетичному ринку або формування ціни відповідно до оптових енергетичних продуктів на штучному рівні;

ведення нового сигналу, що може вказувати на маніпулювання/спробу маніпулювання на оптовому енергетичному ринку, які вчинені (вчинені з наміром) шляхом створення оманливих сигналів для попиту та/або для пропозиції, або щодо цін на оптовому енергетичному ринку або формування ціни для оптових енергетичних продуктів на штучному рівні;

уточнення вимог до осіб, які професійно організують операції з оптовими енергетичними продуктами та їх систем спостереження.

З метою дотримання вимог статті 15 Закону про НКРЕКП та з метою одержання зауважень та пропозицій від фізичних, юридичних осіб, їх об'єднань, органів місцевого самоврядування та інших заінтересованих осіб, Проект постанови був оприлюднений 20 листопада 2025 року на офіційному вебсайті НКРЕКП за посиланням:

<https://www.nerc.gov.ua/news/opriyudnyuyetsya-proyekt-postanovi-shcho-maye-oznaki-regulyatornogo-akta-zmini-do-vimog-shchodo-zabezpechenya-dobrochesnosti-ta-prozorosti-na-optovomu-energetichnomu-rinku>.

Зауваження та пропозиції до Проекту постанови приймалися у період з 20 листопада 2025 року по 22 грудня 2025 року у письмовому та/або електронному вигляді.

Відповідно до положень Закону про НКРЕКП та Порядку проведення відкритого обговорення проектів рішень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, затвердженого постановою НКРЕКП від 30 червня 2017 року № 866, 15, 20, 21 січня та 05 березня 2026 року відбулись відкриті обговорення отриманих Регулятором від заінтересованих сторін зауважень та пропозицій до Проекту постанови, за результатами яких Проект постанови було доопрацьовано та складено протокол відкритого обговорення разом з таблицею узгоджених позицій до Проекту постанови, який 09 березня 2026 року оприлюднено на офіційному вебсайті НКРЕКП в мережі Інтернет:

<https://www.nerc.gov.ua/news/opriyudnyuyetsya-rezultati-vidkritogo-obgovorennya-proyektu-rishennya-shchodo-zmin-do-vimog-zabezpech-dobroch-ta-prozor-na-opt-energ-rinku>.

Відповідно до абзацу одинадцятого частини другої статті 2 Закону України «Про ринок електричної енергії» НКРЕКП листом від 11 березня 2026 року № 3311/12.1/7-26 направлено Проект постанови на погодження до Антимонопольного комітету України.

Проект постанови погоджено листом Антимонопольного комітету України від 17 березня 2026 року № 128-06/01-97-НПА.

З огляду на зазначене, пропонуємо прийняти постанову НКРЕКП «Про затвердження Змін до Вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку».

Директор Департаменту

Тетяна МІЩЕНЕНКО

**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ
ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
(НКРЕКП)**

ПОСТАНОВА

Київ

№ _____

Про затвердження Змін до Вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку

Відповідно до законів України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», «Про ринок електричної енергії» та «Про ринок природного газу» Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг,

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Затвердити Зміни до Вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 27 березня 2024 року № 614 (далі – Зміни), що додаються.

2. Ця постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її оприлюднення на офіційному вебсайті Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, крім підпункту 1 пункту 2 Змін, який набирає чинності з 01 липня 2026 року.

Голова НКРЕКП

Юрій ВЛАСЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постанова Національної
комісії, що здійснює державне
регулювання у сферах
енергетики та комунальних
послуг

№ _____

ЗМІНИ

до Вимог щодо забезпечення доброчесності та прозорості на оптовому енергетичному ринку

1. Пункт 2.5 глави 2 доповнити новим підпунктом такого змісту:

«21) торгівля незабезпеченими продуктами – подання заявок на продаж на РДН або ВДР відповідно до оптового енергетичного продукту, обсяги яких на момент подання не забезпечені на розрахунковий період потужностями власної генерації (у тому числі за механізмом самовиробництва) та/або зберігання/агрегації, та/або обсягами купівлі на РДД, та/або акцептованої купівлі на РДН для продажу на ВДР, та/або імпорту, за виключенням випадків, коли учаснику ринку не вдалося уникнути формування від'ємного сальдованого значення зареєстрованих обсягів електричної енергії з незалежних від нього причин.».

2. У главі 5:

1) пункт 5.2 викласти в такій редакції:

«5.2. Система спостереження ОПООП повинна базуватись на затвердженій стратегії спостереження та внутрішніх документах щодо спостереження, розроблених та затверджених ОПООП з урахуванням оцінки ризиків.

Стратегія спостереження ОПООП має охоплювати, зокрема:

правила розроблення та оновлення сповіщень, а також засоби виявлення підозрілої поведінки;

процес (етапи) виявлення та аналізу потенційних випадків різних типів зловживань на оптовому енергетичному ринку;

критерії та порядок дій, що визначають необхідність закриття або проведення додаткового аналізу отриманих сповіщень;

дії, які зобов'язані вживати ОПООП для подальшої оцінки аномальних подій або потенційної підозрілої поведінки;

процес прийняття рішень ОПООП щодо подання НКРЕКП повідомлення (заяви) про можливе зловживання на оптовому енергетичному ринку.

Внутрішні документи щодо спостереження мають охоплювати, зокрема:

підходи (алгоритми) до ідентифікації різних типів зловживань на оптовому енергетичному ринку;

порогові значення сповіщень, що застосовуються для виявлення потенційно підозрілої поведінки відповідно до встановлених критеріїв.

Оцінка ризиків, зокрема, повинна включати ідентифікацію різних типів зловживань, у тому числі практик маніпулювання ринком, визначених главою 2 цих Вимог, на основі очікуваної ймовірності їх виникнення, зокрема на організованих сегментах ринку, аукціонах, організованих торговельних майданчиках, товарних біржах, електронних торговельних майданчиках, торгових платформах тощо ОПООП, а також критерії щодо періодичності та методології перегляду процедур сповіщення та пов'язаних параметрів.

ОПООП зобов'язані здійснювати перегляд стратегії спостереження та оцінки ризиків, зокрема у разі виявлення недоліків чинної стратегії, наявності обґрунтованих підстав вважати, що чинна стратегія не забезпечує належного охоплення ризиків або не дозволяє виявити окремі потенційні зловживання, а також у разі суттєвих змін у нормативно-правовій базі функціонування оптового енергетичного ринку або ринкових умов, або поведінки учасників оптового енергетичного ринку.

ОПООП здійснюють перегляд внутрішніх документів щодо спостереження, якщо, зокрема, підходи (алгоритми) та/або порогові значення не забезпечують належного виявлення окремих потенційних зловживань на оптовому енергетичному ринку, а також у разі суттєвих змін у нормативно-правовій базі функціонування оптового енергетичного ринку або ринкових умов, або поведінки учасників оптового енергетичного ринку.

Система спостереження ОПООП враховує положення пункту 6.1 глави 6 цих Вимог та повинна мати можливість, зокрема:

аналізувати дії учасників оптового енергетичного ринку в розрізі кожної виконаної/невиконаної операції та розміщених, змінених, скасованих або відхилених заявок (пропозицій) на відповідному оптовому енергетичному ринку з метою виявлення підозрілої поведінки в розрізі типів зловживань;

підтримувати механізми побудови історичних ланцюгів подій у розрізі кожного учасника оптового енергетичного ринку та торгової сесії з метою виявлення нетипових торгових стратегій (відхилень від звичайної історичної поведінки) та потенційно підозрілої поведінки;

створювати сповіщення (набір індикаторів), що визначає та повідомляє про підозрілу поведінку учасників оптового енергетичного ринку та вказує на дії, які вимагають подальшого аналізу. Підходи (алгоритми) до створення сповіщень (набору індикаторів) мають оновлюватися та коригуватися з урахуванням нових практик маніпулювання та спроб маніпулювання;

передбачати журнал подій для відстеження всіх спрацювань системи сповіщень та результатів обробки кожного такого сповіщення;

забезпечувати графічний аналіз дій учасників оптового енергетичного ринку в розрізі торгової сесії (за можливості);

підтримувати гнучке налаштування порогових значень і сценаріїв спрацювання сповіщень відповідно до характеристик сегментів ринку та типів операцій;

формувані дані для розрахунку впливу підозрілої поведінки на оптовий енергетичний ринок або його сегменти шляхом моделювання (за технічної можливості);

забезпечити доступ НКРЕКП за умови дотримання конфіденційності до системи спостереження під час заходів державного контролю або розслідувань зловживань та інших порушень на оптовому енергетичному ринку за місцем провадження діяльності ОПООП та можливість експорту даних для подальшої обробки з метою проведення дослідження ринкової поведінки учасників оптового енергетичного ринку.»;

2) пункт 5.4 доповнити трьома новими абзацами такого змісту:

«ОПООП зобов'язані подавати НКРЕКП:

звіт про результати спостереження згідно з формою, визначеною НКРЕКП у додатку 5 до цих Вимог. Такий звіт подається щокварталу до 10 числа місяця, наступного за звітним періодом;

стратегію спостереження, яка подається протягом 10 робочих днів з дня її затвердження або внесення змін до неї.»;

3) пункт 5.6 доповнити новим абзацом такого змісту:

«У разі виявлення підозрілої поведінки на оптовому енергетичному ринку з метою об'єктивного аналізу ситуації ОПООП має право звертатись до учасника (ів) оптового енергетичного ринку щодо надання пояснень причин такої поведінки при здійсненні операцій з оптовими енергетичними продуктами.»;

4) у пункті 5.7:

абзац другий після слова «учасника» доповнити словами «оптового енергетичного»;

після абзацу другого доповнити новим абзацом третім такого змісту:

«ОПООП не повинна повідомляти учасника оптового енергетичного ринку щодо повідомлення НКРЕКП про підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку.».

У зв'язку з цим абзаци третій та четвертий вважати відповідно абзацами четвертим та п'ятим.

3. Пункт 6.3 глави 6 доповнити новим підпунктом такого змісту:

«10) подані заявки на продаж на РДН або ВДР відповідно до оптового енергетичного продукту, які створюють або мають намір створити неправдивий чи оманливий сигнал для пропозиції чи ціни для оптового енергетичного продукту, які формують в учасника ринку від'ємне сальдоване значення зареєстрованих обсягів купівлі/продажу електричної енергії за відповідний

розрахунковий період внаслідок відсутності забезпечення такого продажу потужностями власної генерації (у тому числі за механізмом самовиробництва) та/або зберігання/агрегації, та/або обсягами купівлі на РДД, та/або акцептованої купівлі на РДН для продажу на ВДР, та/або імпорту.

У разі виникнення сигналу, зазначеного у цьому підпункті, досліджуються причини утворення від'ємного сальдованого значення зареєстрованих обсягів купівлі/продажу електричної енергії за відповідний розрахунковий період, зокрема щодо наявності/відсутності обставин, внаслідок яких учаснику ринку не вдалося уникнути формування від'ємного сальдованого значення зареєстрованих обсягів електричної енергії з незалежних від нього причин.».

4. Доповнити новим додатком, що додається.

Додаток 5
до Вимог щодо забезпечення
добросовісності та прозорості
на оптовому енергетичному ринку

ЗВІТ
про результати спостереження

за _____ квартал _____ року

_____ (найменування ОПООП)

з/п	Показник	Кількість
1	Кількість спрацьованих сигналів протягом звітного періоду	
2	Кількість спрацьованих сигналів, які перебували на розгляді на кінець попереднього звітного періоду	
3	Загальна кількість спрацьованих сигналів (сума п. 1 та 2), з них:	
3.1	<i>непідтверджених (хибних) сигналів</i>	
3.2	<i>підтверджених сигналів, з них:</i>	
3.2.1	<i>по яких подано повідомлення</i>	
3.2.2	<i>по яких здійснюється подальше спостереження</i>	
3.3	<i>які перебувають на розгляді на кінець звітного періоду</i>	
4	Кількість повідомлень про підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку протягом звітного кварталу, поданих на основі спрацьованих сигналів	
4.1	<i>з них щодо маніпулювання/спроб маніпулювання із зазначенням практик, у тому числі:</i>	
4.1.1	<i>укладання фіктивних угод (wash trades)</i>	
4.1.2	<i>узгоджена торгівля (pre-arranged trading)</i>	
4.1.3	<i>лейринг (layering)</i>	
4.1.4	<i>спуфінг (spoofing)</i>	
4.1.5	<i>помилкові заявки (erroneous orders)</i>	
4.1.6	<i>розміщення заявок без наміру їх виконання (placing orders with no intention of executing them)</i>	
4.1.7	<i>накопичення пропускнуої спроможності/розподілу потужності (transmission capacity hoarding)</i>	
4.1.8	<i>утримання потужності (capacity withholding)</i>	
4.1.9	<i>інші практики</i>	

4.1.10	<i>декілька практик</i>	
4.1.11	<i>невизначені практики</i>	
4.2	<i>з них порушення встановлених заборон щодо використання інсайдерської інформації</i>	
5	Кількість учасників оптового енергетичного ринку, щодо яких подано повідомлення про підозрілу поведінку на оптовому енергетичному ринку протягом звітного періоду	
5.1	<i>з них уперше</i>	